

Zenger se je porodil 17. decembra l. 1830. v Homutovu na Češkem in je študiral filozofijo in pravo v letih 1846.—1852. v Pragi. Že kot dijak je opravljal službo asistenta pri profesorju Petřini, pozneje je bil v isti službi na praški zvezdarni. Leta 1853. je postal profesor na gimnaziji v Banjski Bistrici na Ogrskem; l. 1861. je bil poklican na politehniški zavod v Pragi za profesorja fizike. Tri leta pozneje je postal redni profesor istega predmeta na češki tehnik, kjer je deloval do leta 1900., ko je stopil v pokoj. A niti potem Zenger ni popolnoma zapustil svoje učiteljske službe, ampak je predaval vsako leto v poletnem semestru o astrofiziki in o elektro-dinamični svetovni teoriji. Zenger se more imenovati nestor fizike češkega naroda. Najrajši se je pečal z optiko, in njegovi najvažnejši izumi spadajo v to stroko. Zenger je bil prvi, ki je znal napraviti apohromate. Celo vrsto imenitnih izumov je Zenger iznašel v fotografiji; prvi je napravljaval ortohromatične plošče in prvi je fotografiral nevidne predmete; na primer s pomočjo fosforescirajoče plošče je fotografiral Ženevo in Mont-Blanc v čisto temni noči. Vobče znana je njegova tangencialna tehtnica, ki se

v posebni avdijenci. Prof. Zenger je daroval Sv. očetu pri tej priliki svoje spise, in Sv. oče jih je z veseljem sprejel v vatikansko knjižnico in dolgo se je pogovarjal s češkim učenjakom. Prof. Zenger je pri tem govoru papežu rekel, da kot pravi astronom v zvezdah išče in nahaja njih Stvarnika. Sveti oče je Zengru obljubil, da bode teologe spodbujal, da naj proučujejo njegove spise, in kmalu potem je izšla posebna okrožnica „De scientia“, h kateri je gotovo dal povod tudi pobožni češki učenjak Zenger.

Josef Hlávka. Star pregovor se je izpolnil: velik mož nikoli ne umira sam. Kmalu za Svatoplukom Čechom, slavnim češkim pesnikom je (11. marca) umrl Josef Hlávka, češki mecen, ustanovitelj in predsednik češke akademije, v 77. letu svoje starosti. Porodil se je 15. februarja leta 1831. v Přešticah na Češkem, študiral je gimnazijo v Klatovih, potem realko in tehniko v Pragi ter je tudi dovršil arhitekturo na dunajski akademiji. Hlávka kot arhitekt je proslavil češko ime s stavbami cerkev, semenišč, palač in praznih velikih zavodov. Na Hrvaškem, v Bukovini in na Spodnjem Avstrijskem dobro poznajo monumentalne stavbe, ki

jih je Hlávka sam sezidal ali pa pri njih sodeloval, na primer cerkev dunajskih lazaristov, dunajska opera, semenišče in palača nadškofova v Černovicah, krasna stavba deželne porodilnice in drugo. Po svoji štedljivosti in marljivosti si je Hlávka pridobil veliko premoženje, katero je rabil v čast svojega imena in blagor češkega naroda. O Hlávki se more reči, da je gmotno podpiral vse važne češke kulturne potrebe. Ko je bilo treba češke akademije, raznih stipendij, zavodov za dijake, podpore za tehnike, umetnike in drugo, je Hlávka odprl svojo miznico in je dal za češko akademijo 200.000 gld., 100.000 gld., potem 25.000, 23.000 gld., potem zopet 15.000 gld., kakor je pač bilo treba. Hlávka je bil še izmed starih čeških rodoljubov; bil je intimen prijatelj Riegra in Palackega, prof. Bráf je bil njegov svetovalec, delo je bilo njegovo geslo in

varčnost njegova zvezda-vodnica. V svoji oporoki je Hlávka daroval svoje premoženje, ki znaša blizu 8 milijonov kron, za ustanovitev „Nadání Josefa a Zdenky Hlávkových“; s 70 odstotki obresti se bodo podpirala znanstvena, umetniška in književna podjetja češkega naroda; s 30 odstotki pa se bodo podpirali marljivi dijaki visokih šol praških.

OS 960

Fr. Št.

UMETNO BARVANI PIRHI IZ NARODOPISNEGA MUZEJA V PRAGI

rabi v londonskem novčnem uradu. V astronomiji je bil Zenger vobče priznana avtoriteta. Njegove meteorološke napovedi na podlagi svetovnega elektro-dinamičnega sistema so se navadno izpolnile, n. pr. izbruh ognjenika Mont-Pelée na otoku Martinique in zadnji veliki potres v Italiji in Filadelfiji. — Izmed večjih spisov Zengrovih imenujemo: „Fysika pokusná a výkonná“, „O nové soustavě světové na základě elektrodynamických zákonů“ (tudi v francoskem in nemškem jeziku); dalje „Meteorologie slunce“ in „Prognoza počasi“. Veliko svojih spisov je Zenger objavil v strokovnih časopisih v Parizu, Bruselju in Londonu. Zanimivo je, kar je o Zengru napisal med drugim praški „Týden“. Po besedah „Týdna“ je bilo ime Zengrovo veliko bolj znano v tujini nego na Češkem. Na Češkem je postal šele popularen, ko se je nekolikokrat kot starček smelo vzdignil v zrakovu proti nebu. To je češkemu občinstvu seveda več imponiralo nego poldrugi sto znanstvenih knjig in člankov, ki jih je Zenger napisal v češkem, nemškem, francoskem in angleškem jeziku. — Le-ta sloveči učenjak je združeval znanstvo z vero! Ko se je l. 1896. kot delegat udeležil v Rimu shoda astronomov, je bil od papeža Leona XIII. sprejet

Naše slike. Peter Skarga napoveduje propad Poljske (str. 200). Veliki poljski slikar si je izbral dramatičen prizor iz poznejše dobe poljskega kraljestva. Jezuit Peter Skarga, dvorni pridigar, ena najmarkantnejših osebnosti iz tedanje poljske družbe, govori izpred oltarja poljskim velikašem. Z ognjevito besedo jim popisuje nevarnost, v katero je pahnila domovino njihova nesloga, vedni prepiri, nepokorščina do oblasti in brezskrbno vživanje na dvoru. S plemenito strastjo jim napoveduje, da bo Poljska propadla, ako ne krene na boljšo pot. Vsi so pretreseni od njegovih besedi. Mrko gledajo v tla in premišlujejo pridigarjeve besede. Žal, da se niso ravnali po njih, in Poljska je postala žrtev svojih notranjih razdorov.